

ELŐFIZETES.
HELYBEN ES VIDEKEN
 Egy évre ... 180 Lei.
 Fél évre ... 90 Lei.
 Egy negyed évre 45 Lei.
 Egy hóra ... 15 Lei.

Hirdetések
 Araszabás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemi
 vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 383.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Vállalat

Bulvardul Regela Ferdi-
 nand I. (József tőh.-n) 27.

TELEFON-SZÁM 184.

Arad, 1921.

Főszerkesztő
Stauber József.

Szerda, szeptember 14.

Az új adóvallomások.

Irta: Dr. Barabás Béla.

Szigorúan szól a rendelet, hogy az új adóbejelentéseket ez évi október 1-ig be kell adni, mert akik ezt elmulasztják, kiágást követnek el és büntetéssel fognak sújtani, ha jól tudom 50 százalékkal magasabb adóval. Még csak 17 nap van hátra, azaz csak 13, most van két vasárnap és két gör. kel. román ünnep szeptember 21-én és 27-én, amikor nincs hivatalos óra. Eddig csak 2-300 adózó tett eleget kötelességének. Hátra van 25-30 ezer, akiknek nemcsak be kell adni a vallomási ivateket és mellékleteiket, de meg kell várni, amíg azt beigtatják és számot adnak az ivról. Ez olyan torlódás lesz, amelyen még a pénzbevéltás alkalmával sem volt. A hivatalos személyzet kevés, amely a legjobb akarattal sem lesz képes e kimerítő munkának megfelelni. Arról nem is beszélünk, hogy sok ezren vannak, akik írni-olvasni sem tudnak s így az alkalmazott hivatalnokoknak kell a bejelentési lapok kitöltésénél segítségre lenni.

Jó akarattal azonban lehet a dolgon segíteni, ha már semmiképpen sem lehetne a szigorúan megszabott határnapot legalább 30 nappal kitolni. És pedig úgy, hogy ezen rövid 13 nap alatt csak annyit tegyenek meg a hivatalos közegek, hogy egyszerűen vegyék át a vallomási ivateket s október elseje után végezzék a rengeteg igtatást. Akinek számra van szüksége az majd megkapja később.

Háromszáz kérdés.

Ez az első nehézség felát valahogyan leküzdhető, ismételem jó akarattal, elnézéssel. De most jön a nagyobbik baj. Ezen aztán nem segít sem törvény, sem rendelet, sem a büntetések özöne, sem a jó akarat, vagy hivatalos elnézés. Mert minden egyes adózó leküzdhetetlen akadállyal áll szemközt. És ez a baj az, hogy nem lesz egyetlen adózó sem, aki a vallomást olyan pontosan és szabályosan állítsa ki, mint ahogy azt az újonnan alkotott törvények és rendeletek megkövetelik és szigorú következmények terhe alatt. Nem tréfálok, de komolyan beszélek és én fogadást ajánlok, hogy Aradon nincs egyetlen egy ember sem, a pénzügyigazgató urat és tiszteletreméltó szakreferenseit sem veszem ki, aki a vallomási iven feltett mintegy 300 kérdés és rovat mindegyikére a helyes és legjobb tudása szerint a való feleletet tudná megadni, azt nem is említem hogy azon a terjedelmes papiros lepe-
 don nincs elég hely a beírásokra. Mi ennek az oka? Az, hogy az

emberek nem ismerik, de nem is ismerhetik a vonatkozó törvényeket és rendeleteket. Szerencsések azok, akiknek anyanyelvük az állam nyelve s akik a román nyelvet már elsajátították. Ezeknek módjukban van a törvényeket és rendeleteket elolvasni. De hogy azt meg is értették és meg is ismerték, azt már kétségbevonom. Mert nemcsak a szöveg bonyodalmas, de olyan új rendelkezések vannak benne, amelyeket mi erdélyi román állampolgárok megérteni nem vagyunk képesek s a mi megszokott viszonyainkkal ellentétesek.

Hektár és egyebek.

Csak egy példát idézek. Mi a földterületeknél a hold és négyszögöl mértéket ismerjük, míg a vallomási iv azt követeli, hogy ezen területek az „ár” és „hektár” mértékével jelöltesse meg. Hát hány adózó lesz képes kiszámítani, hogy az ő földterülete hány hektár és hány ár? És micsoda zavart okoz a jövedelem s a becsérték kiszámításánál ezen új területmérték. Én úgy segítettem ezen a nehézségen, hogy az általam kiállított ivateken a katasztrális hold és négyszögöllet tüntettem fel, mert nem restellem bevallani, és nem tudom, hogy egy hektárban hány hold és ő foglaltatik. Ezt a példát csak azért hoztam fel, mert ha a bejelentés elégtelen, hanyag vagy hiányos, akkor jön a nagy büntetés.

Csak még egy rövid példát. A hivatalos hirdetmény így szól: „Az adózónak tisztában kell lennie azzal, hogy a bejelentések kitöltése során a törvényhozó által töle kért adatokat — a legszigorúbb büntetések terhe alatt — teljes komolysággal kell megadnia. Ez helyes. De tisztelettel kérdelem, milyen feleletet adjak a B. cédula II. rovat azon kérdésére, hogy a házam mióta lakható? Ha azt felelek, hogy: nem tudom avagy azt, hogy: „a mióta fel építették” ez nem komoly, hanem tréfa. — ha semmit sem felelek, akkor a bejelentés hiányos, elégtelen vagy hanyag s ez esetben büntethetnek. Ha magam építettem a házat, akkor tudok feleletet adni, de ha örököltem vagy vettem egy házat, honnan tudjam én azt megmondani, hogy mióta lakható?

Beszél a bejelentési iv vételi és bérleti szerződésekről, ahol be kell jelenteni ezen szerződés záradékolásának számát is, a hatóságot is, ahol záradékoltatott. Illetkezés, bekebelezés végett volt és van nálunk szerződés bemutatás, amde mi záradékolásról

sofia semmit nem hallottunk. Ezen kívül száz ember közül öt sem képes megmondani, vajjon ingatlanát mikor vette, mert a szerződés megőrzésére semmi szükség nem volt. A lakásbérleti szerződések pedig nálunk túlnyomóan szóbeliek.

Egy megoldási mód.

A példákat és kérdéseket nem folytatom, csak azt akarom megmondani, hogy a bejelentési ivatekben előadandó feleletek s adatok olyan zürzavart s olyan tájékozatlanságot fognak teremteni, hogy azokon sem az adókiadó közegek, sem a felsőbb hatóságok eligazodni nem fognak s a törvény tisztá intenciójának megfelelő igazságos adózás még akkor sem fog nálunk meghonosodni, ha a büntetések egész áradata zudul a polgárságra. De van egy méltányos megoldási mód és csak akarni kell. — e nagy zürzavaron is segíteni lehet. Elmondom hogyan: Ezt a Kolombusz tojáást ajánlom a pénzügyigazgató s az arra hivatott adóperceptórok s adókiadó tisztviselő urak figyelmébe. A közzétett hivatalos hirdetmény 4-ik pontjának utolsó bekezdése így szól: „Az adózó köteles bejelentését minden év január havában 1-től a hó végéig megújítani.” Ime itt van a mentőkötél. Az bizonyos, hogy minden jóhiszeműségünk mellett és jóakarattunk dacára, mindnyájan csakis elégtelen, hanyag és hiányos bejelentést fogunk megtenni. Már most a helyett, hogy a kivetési közegek a kihágási eljárás s a büntetések óriási tömegének elintézésével foglalkoznak, ezt a drága időt inkább fordítsák arra, hogy azokat az adózókat, kik ilyen szabálytalan bejelentést voltak kénytelenek megtenni, idézzék be és ezek segítségével s felvilágosításaikkal az elhibázott adatokat javítsák ki. Erre január 31-ig négy hónapi kényelmes idő van. Ezzel az lesz elérve, először az adózó már be adott bejelentése helyes adatokkal lesz ellátva s így megkönnyített az adókiadó nehéz munkája. És másodszor az adózó januárban már helyes és hibátlan vallomást fog tenni, már azt is, mert ezen négy hónap alatt alkalma lesz a lakosságnak a ma még ismeretlen adótörvényeket és rendeleteket lassankint megismerni, megemészteni s azzal megbarátkozni. Szívből jellek meg ezt a jó akaró tanácsomat, amelynek keresztülvitelével nemcsak az adózók lesznek megkönnyítve zaklatásoktól, büntetések, igazságtalan vagy felületes adókiivetéstől, hanem az államnak is nagy anyagi s erkölcsi előnyei származnak abból, ha az állampolgárok adózási kötelezettségük készségével, teherviselési

képességük figyelembevételével és megkönnyített módszerrel adják meg az államnak azt, amit az államot magasztos feladatainak teljesíthetése végett megilleti.

Magyar tudósok

külföldön.

A budapesti egyetem vesztésége.

A budapesti egyetem a legutóbbi két év folyamán legkiválóbb és leghíresebb tanerőit veszítette el. Legelőször távozott dr. Alexander Bernát, a filozófia híres tanára. Kantról, Spinozáról és Mádachról írott tanulmányai világszerte ismertek, francia értekezéseit épúgy olvasták Párisban, mint Berlinben és Bécsben. Ezidőszent Genfben tart előadásokat és nagyon valószínű, hogy karácsonyra már a Sorbonne-ban fog tanítani. Alexander Bernáth után a leghíresebb történelemtudóst, Marczali Henrik dr.-t küldték el. Marczali neve Londonban, Rómában, Bécsben és Berlinben is ismert. Munkái Londonban és Berlinben jelentek meg és amint 1918-ban elkövetkezett az összeomlás, Georg Clark felkérte Lloyd George nevében, hogy Magyarországra „határaitól” írjon memorandumot. Marczali már nem tudott használni hazájának emlékiratával, de azt a British Múzeumban helyezték el, ahol az a magyarság számára örökös kulturdokumentum lesz. Marczali gyűjteményében megvannak Tisza Kálmántól gróf Eszterházy Móricg az összes magyar miniszterelnökök kéziratai, melyekben lemondásuk történetét mondják el. Ezek az iratok szelvéstetik Ferenc József és Károly királyok legfőbb udvari titkáit. Igen valószínű, hogy Jénában vagy Berlinben fog Marczali katedrát kapni.

A harmadik tanár, aki előadásait beszüntette: dr. Kövesligethy Radó, a leghíresebb matematikus, csillagász és szelzmológus Magyarországon és Olaszországban. Kövesligethynek az 1908. és az 1912. években Palermo-ban és Rómában tartott előadásai oly hatással voltak, hogy az előadások hallgatói ezüst koszorúval ajándékozták meg. Csillagászati munkája a tudomány gyöngye. Ma ennek a műnek olyan magas az előfizetési ára, hogy új kiadást ezért nem adhatnak belőle. Ma Budapestben e munka első kiadásának egy-egy példányáért súlyos ezreket fizetnek.

Engedély

a gabona-szállításhoz.

(Megalakult a megyei vásárló bizottság.)

Megírta az *Aradi Közlöny*, hogy a minisztérium szabályozta az összes gabonaneműek vételét és eladását. A lakosság és a hadsereg ellátásáról a megyei gabonavásárló-bizottságok gondoskodnak, ugyancsak ez gondoskodik arról, hogy a belfogyasztás és az export céljaira a feleslegeket összevásárolja. Semmiféle termény vétele és eladása, amely vasúton való szállítást tesz szükségessé, nem történhetik a megyei vásárló-bizottság hozzájárulása nélkül. A gazdák továbbra is behozhatják Aradra terményeiket eladásra, ha azokat kocsin hozzák, a megyei bizottság hozzájárulása nélkül. Az aradmegyei vásárló-bizottság tegnap délután 4 órakor alakult meg Radu Pancu prefektus elnöke alatt. A bizottság tagjai lettek: a hadsereg képviselőiben Gheorgescu Ilie ezredes, az aradi kereskedelmi és iparkamara részéről Steigerwald Alajos alelnök, a pénzügyminisztérium részéről Constantin Dumitrescu, az aradi vámhivatal főnöke, az államvasutak részéről Casman Nicolae főellenőr, a földművelésügyi minisztérium képviselőiben Beja földművelésügyi tanácsos, a nagybirtokosok részéről dr. Ardelean Corneliu, chisineui (kiszjenói) szenátor és birtokos. A bizottság legközelebbi ülést szombaton, e hónap 17-én délután 4 órakor tartja, melyen az eddig beérkezett kérelmek felett fog dönteni.

A magyarországi tartozások likvidálása

(Folytatás és vég.)

XII. fejezet. Közvagyon és köztulajdon.

I. Cím. Erdélyi és Bánati közvagyon és köztulajdon kezelésére hivatott hatóságok és intézmények be fogják jelenteni: a) Az alábbi pontban felsoroltak kivételével a magyar kormány, a volt magyar királyság, az Osztrák-Magyar monarchia és volt Osztrák-Magyar örökös család tulajdonát képezett vagyontárgyakat, meglehetősen azon értéket, amelyben ezen leltárakban 1914-ben felvéve voltak és 1918. novemberi megközelítő értéket és b) az előző bekezdésben említett tulajdonát képezett iskolákat és kórházakat külön kell bejelenteni és külön kimutatásba felvenni.

II. Cím. Alik az illető vagyonának kezelésére hivatva vannak be fogják jelenteni a megyék, a községek, a városok és más helyi intézmények azon vagyontárgyait, amelyek területi eltolódás folytán más államok területéhez is tartoznak.

3. §. Mindazok, akik nem fogják az előírt határidőben és módon az előírt adatokat és információkat bejelenteni, elvesztik azon jogukat, hogy az állam érdekeit megvédje. Az előző §. II. és III. fejezetében említett intézmények mégis kötelesek az előírt bejelentéseket megtenni, felelősek lévén a mulasztásból eredő károkról.

Az antant nem nyúl fegyverhez.

(Olasz terv Magyarország bojkottálásáról.)

BUDAPEST. Nyugatmagyarország karhatalmi felügyelőjévé Hegedüs Pál altábornagyot nevezték ki. Hegedüs altábornagy Sopronban tartózkodik, hogy a magyar kormány a rend fenntartására irányuló intézkedéseit érvényesítse.

LONDON. A Reuter-ügynökség jelenti: Befejeződött a szövetségesek tanácskozása, amely arra irányult, hogy a szövetségesek Olaszországot bízzák meg Nyugatmagyarország megszállásával.

BÉCS. A lapok értesülése szerint az antant részéről e héten lesz a döntés, ha Magyarország nem engedelmessékedik a nagykövetek tanácsának. Antant-körökben azt hangoztatják, hogy egyelőre nem gondolnak katonai beavatkozásra. Della Toretta márki azt az eszmét vetette fel, hogy

a fegyveres beavatkozást mellőzzék, mert ez veszélyeztetné Európát békéjét, inkább általános blokádot javasol Magyarország ellen, ha nem irtené ki Nyugatmagyarországot.

BUDAPEST. Lord Newton, az angol felsőház tagja, aki tanulmányuton volt a Baranyában, Budapestre érkezett, ahol egy újságíró előtt a következőket mondotta:

— A rettentő áldozatok arra kényszerítették Magyarországot, hogy volt szövetségesének területet engedjen át. Állami létének biztosítása végett kényszerítették Magyarországot a békeszerződés éles paragrafusainak betartására. Minden magyarbarát csak azt tanácsolhatja, hogy Magyarország tartson ki mindaddig, amíg a világháború az európai helyzet változásával veszítenek súlyokból.

Irodalom és művészet

* Offenbach. Ma szerdán van a bemutatója az Offenbach című operettnek, melynek zenéjét Offenbachnak, a halhatatlan zeneszerző műveiből állították össze. A darabból két jelmezes és díszletes főpróbát tartott a társulat. Offenbach az egész héten műsorán marad. Mi sem bizonyítja jobban Offenbach muzsikájának megbecsülését és közkedveltségét, mint az, hogy az első előadásokra a premiertől előltek a jegyek nagy részét.

* Bohémek, Carmen. Paraszttobozás. Bajazzók lesz a legközelebbi három esti opera előadása. Bajazzókban és Bohémekben lép fel Tiron, Sylvia az újonnan szerződött operaénekesnő. A tenor szerepeket Kertész Vilmos mint vendég énekli.

MOZI Az indiai bosszu az Apollóban. Egy bámulatosan érdekes és érdekfeszítő képmű mutatott be kedden az Apolló. Az indiai bosszu címen. Edra Astor amerikai milliárdos elűnik. Barátnője Miss Elinor Glyn a Newyork Times igazgatója nyomoz utána és midőn meg tudja, hogy a milliárdos Indiában az indusok fogságában van, habszár után utána indul. Hőseje kigyúllad és majdnem nyomorultán vész a tengerbe. Rengeg viszontagság után megérkezik és álmában keresi barátját. Ré is talál, azonban nem tudja kiszabadítani, mert őt is felismerik. Ekkor Astornek kiszurják a szemét és már a barátjához kerülne a sor, amikor megérkezik a lapfőszerkesztője és mindketőjüket kiszabadítja. Ekkor elmeséli Astor, hogy mikor fogságba került, beleszeretett egy indus lányba és ekkor kijelentették, hogy ha egy másik nőre néz, kiszurják a szemét. Erre elég óknak láttak ugylátszik Elinora Glyn megjelenését. A két ember végül is rengeg viszontagsági után megtalálja a boldogságát. A gyönyörű képet, amelynek felvételei állandó izgalomban tartják a nézőt, szerdán és csütörtökön vetíti az Apolló.

* A rejtélyes várkastély az Urániban. A kiváló francia regényíró, Gauthier, regénye után készült az a kiválóan megépített film, amelyet nagy siker mellett mutatott be kedden az Uránia. Merlin gróf útkarut veszi Pált, aki Annába, szállásadósnőjének leányába szerelmes. Egy régi kastélyban laknak,

ahol Pál csakhamar észreveszi, hogy valami titok lappang a grófnak életében. Egy izben a grófnővel rájönnek a titokra, amely nem más, mint a halhatatlanság titka. A gróf egy középkori alchimista, akinek sikerült elválasztania a testet a lélektől és valahányszor a test elpusztul, egy újabb testet kell szereznie. Ez esetben Pál van kiszemelve. A grófnő szerelmes Pálba, hogy megmenekesse megszökik vele. De meg tudja, hogy Pál és Anna szeretik egymást ekkor öngyilkos lesz. A gróf mikor nélt halva találja, anélkül, hogy egy másik testről gondoskodna. Öngyilkos lesz. Így Pál megszabadul a veszedelemtől és boldogan él Annával. A kép szerdán és csütörtökön megy az Uránia műsorán.

Megint talpfa-rekvirálás

(A minisztertanács döntése.)

A minisztertanács felhatalmazta a bucarestii közlekedésügyi minisztériumot, hogy a CFR. talpfa-szükségletének biztosítására az országban felraktározott tölgyfa-mennyiségek bizonyos százalékát az államvasutak céljaira elrekvirálhassa. A közlekedésügyi minisztérium felhatalmazása alapján most a CFR. bucarestii vezérigazgatósága ezt az aradi kerületi vasutigazgatósággal is közölte, megemlítve egyben, hogy a magán tulajdonát képező talpfa minőség szerint milyen arányban szabad rekquirálni. Eszerint azt közli az aradi kerületi vasutigazgatósággal, hogy a CFR. talpfaszükségletének fedezésére a vasut az országban felraktározott tölgyfából készült talpfa 50 százalékát és a biikk-talpfa 40 százalékát fogja elrekquirálni. A rendelet közli egyben a rekvirálási árt is, amely a bucarestii vezérigazgatóság terve szerint a legutóbbi versenytárgyalásokon ajánlott legalacsonyabb ár lesz. A rendelet végül arról is megemlékezik, hogy a talpfán kívül még a sinpár-lefektetéshez szükséges egyéb faanyag is elrekvirálható.

A nyugdíjak új rendje.

(Öt kategóriába osztották a nyugdíjasokat.)

Ma érkezett meg Aradra a pénzügyi reszort körrendelete a nyugdíjasokról. Az új törvény elrendeli az összes eddig kifizetett nyugdíjak felülvizsgálását. A nyugdíj-illetmények kifizetése a jövő hónap elsejétől az eddigig egészen eltérő módokat követve történik. A nyugdíjra jogosultak 5 csoportba lesznek osztva: állami polgári nyugdíjasok, tanítók és tanárok, katonatisztek és altisztek, rokkantak és végül a megyei nyugdíjasok. Az utolsó két kategóriához tartozók októbertől kezdődően negyedévenként előre kapják illetményeiket, míg a többiek havonta előre. A nyugdíjkifizetések is az eddigi számfejtéstől és rendszertől eltérőek lesznek, a mennyiben minden nyugdíjas szelvénykönyvet fog kapni és letépett szelvénye ellenében kapja ki az illetékes pénztárnál a nyugdíját.

Magyarországot felveszik.

(Benes nem vesz részt a népszövetség ülésén.)

GENF. A nemzetközi sajtóban azt a hírt terjesztik, hogy Magyarország visszavonja a népszövetséghez benyújtott felvételi kérelmét. — Budapesti illetékes helyen kijelentették, hogy ez a hír valótlan.

GENF. Magyarország felvétele a népszövetségbe biztosítva van. Benes leseh külügyminiszter azért utazott el, hogy ne kelljen résztvennie az ülésen, amelyen a többség leszavazza a kisantantot. Románia és Jugoszlávia képviselői, akik kevésbé exponáltak magukat Magyarországot ellen, valószínűleg üres lappal fognak szavazni.

Az aradi autók.

(A rendőrség statisztikája.)

A bucarestii belügyminisztérium statisztikai osztálya nemrég hivatalosan felszólította az aradmegyei prefekturát, hogy a Romániában levő összes autómobilok és kerékpárok számbeli adatainak megállapítása végett a prefektura küldje fel a belügyminisztériumnak az Aradon és a megyében levő autókról és kerékpárokról szóló kimutatást. Ennek értelmében a megyei prefektura megbízta az aradi államrendőrséget, hogy az aradi autókról és kerékpárokról készítsen statisztikai kimutatást.

Ma küldte meg a rendőrség a statisztikát a megyei prefekturára és ebből kitűnik, hogy Aradon jelenleg nyolcvanhárom autó és 609 kerékpár van. A kívánt statisztikánál a megyére vonatkozó részét a községi előljáróságok az alispáni hivatal útján fogják felküldeni a belügyminisztérium statisztikai osztályához.

A forgalmi adó.(A kereskedők a regiszterek el-
törléséért.)

Az Aradi Közlöny közölte a pénzügyigazgatóságnak azt a rendeletét, amely szerint a bankok nem kötelesek külön regisztereket vezetni, hanem a pénzügyigazgatóság a rájuk kivetendő forgalmi adó alapjául törvényes bizonyítéknak veszi a könyveket. Az aradi kereskedők ma küldöttéleg jártak az aradi pénzügyigazgatóságon és arra kérték az illetékes tényezőket, hogy törvényadta joguknál fogva az ő szabályszerűen lebélyegzett és vezetett könyveiket is tekintse bizonyítéknak a pénzügyigazgatóság olyanformán, hogy ne kelljen nekik külön kasszaiveket és regisztereket vezetni. A pénzügyigazgatóság nem adott végleges feleletet a kereskedők kérésére, hanem tudomásukra hozta, hogy kérésüket felterjeszti a miniszteriumhoz, a válasz megérkezéséig azonban szigorú büntetés terhe mellett megköveteli az eddigi rendeletek betűszerinti betartását.

Gyermek-mentés.

(Felhívás az aradi és aradvidéki zsidósághoz.)

A civilizáció és barátság csak így papon nem tűrik meg egymást; az életben fájdalom annyira megérnek, hogy minden idők legcivilizáltabb korának maradt lenni tartva a leghajmeresztőbb borzalmak egyike: a pogromok pogromja, mely ez egyszer már nem alkohollal bevitettek mámorával órák múltán elült, mely ez egyszer már nem „több-kevesebb” emberáldozattal járt; Ukrajnában a művelt, nagy nemzeteknek teljes télen közönye mellett hónapokig mészárolták a zsidók tizezreit, férfiakat, betegeket, asszonyt, hajadonokat. Százegernél több tetemnek vére kiált ég felé.

Gyermekeket azonban nem bántottak. A régi kegyetlenségekbe valami újszerű, példátlan pokoli ötlet vegyült. Mert nem szánalom kímélte meg az élőket. A huli-gánok nem ismernek irgalmasságot. A gyermekek szeme láttára oltották övéik életét. Hozzájuk nem nyultak. A pogromáldozatok gyermekeinek élni kell. De éljenek árván, hontalanul, hajlék nélkül, éhezve. Nyomornak és züllésnek kitéve színlődjenek a halálnál is mostohább élet közepe. Százötvenezer ilyen árvát hajtottak világra. A pogromárvák elhelyezése, ellátása most az elháríthatatlan és elodázhatatlan feladat.

Zsidó testvéreink! Nincs, aki rajtuk segítsen más, csak mi magunk. Szent ügyben szólunk hozzátok. E gyermekeket meg kell menteni. Meg kell őket mentenünk az életnek, meg kell őket mentenünk az erkölcsnek, a társadalomnak és nem utolsó sorban a zsidóságnak. Nehogy egyszer majdan okkal ellenünk forduljanak. Vegyetek részt a megindult mentő mozgalomban. Legjobbaink irányítják. Áldozatok

sziveteknek hagyományos melegeivel. Segítsetek ellensúlyozni a krudelitást az irgalomnak és szeretetnek tetteivel.

Ki bármely koru gyermeket örökbe fogadni, vagy házi, esetleg ipari munkában segítő erőnek foglalkoztatni kíván, keresse fel haladéknélkül az alulírt hitközségeket

bármelyikének irodáját és jelentse be erre vonatkozó szándékát. Ne habozzatok zsidó testvéreink! Soha nemesebb, soha áldóbb cselekvésre nem volt alkalom; soha sem várt reánk elutasíthatatlanabb kötelem. A haladó és az orthodox zsidó hitközség kebeléből alakult intéző bizottság

Miniszter-válság a kijáráások miatt.

(Nagyatádi Szabó állása megrendült. — Újabb letartóztatások.)

BUDAPEST. A kiviteli engedélyek körül tapasztalt visszaélések miatt újabban letartóztatták dr. Bereghy Elemér és Geuzerk Sándor kereskedőket, dr. Reiter Ferencet, a Szent Korona Liga titkárát és Deutsch Lajosné kereskedelmi alkalmazottat. A legközelebbi nemzetgyűlésen az engedélyeket kijáró képviselők ellen összeférhetetlenségi bejelentést tesznek. *Nagyatádi Szabó* István földmívelésiügyi miniszter állását megrendítették a visszaélések, mert rosszul választotta meg bizalmasait. A kisgazda-pártban figyelmeztették a visszaélésekre és elrendelték a házivizsgálatot, de ennek során semmit sem derítettek ki. Azt a híresztelést, mintha a kijárási pénzekből bizonyos

összegek a kisgazdapárt kasszájába folytak volna be, illetékes helyen energikusan megcáfolják. *Rubinek* Gyula, a kisgazdapárt egyik vezetője, kijelentette, egy újságíró előtt, hogy ő maga jóideje figyelmeztette nagyatádi Szabót az üzelmekre, de a miniszter vakon bízott titkárában. Rubinek rokonszenvesen nyilatkozott az új pártalakulásról és kijelentette, hogy ő maga is belemegy, ha a kisgazdapárt programja és neve érvényesülhet. Gref Bethlen István személye kedvelt a pártokom belül s éppen ezért azt hiszi, hogy Bethlen vezetésével sikerül megalapítani az egységes pártot, ehhez azonban a kormány átalakulása szükséges.

Vizsgálat a brádi munkás-szindikátus ellen.

Jelentés kétszáz letartóztatásról. — Amiről Brádon semmit sem tudnak

Az aradi munkafelügyelőséget ma táviratilag értesítette a bucsurestii munkaügyi miniszterium, hogy Brádon kétszáz bányamunkást és a munkásszindikátus vezérét letartóztatták. Az értesítés szerint *Christea*, a brádi munkásszindikátus vezére sztrájkra buzdította és lázította a brádi bányamunkásokat. A munkásság közül kétszázat és *Christea* munkásvezért azért tartóztatták le, hogy a zavargásokat elkerüljék. A munkaügyi miniszterium felhívta az aradi munkafelügyelőséget, hogy megbizottja azonnal szálljon ki a helyszínére, vizsgálja felül az ügyet s lehetőleg simítsa el az el-

lentéteket. *Miculescu* munkafelügyelő nem tartózkodik Aradon és hazaérkezése után azonnal Brádra utazik.

A bányászok letartóztatása ügyében telefonon kérdést intéztünk a brádi főszolgabírói hivatalhoz, ahol a fentiekkel szemben azt a felvilágosítást kaptuk, hogy a brádi munkás-szindikátus pénztárát a főszolgabírói hivatal felülvizsgálta és ott visszaéléseket tapasztalt. A vizsgálatot a visszaélések miatt megindították a munkásszindikátus vezetője ellen. A brádi főszolgabírói hivatal semmit sem tud a letartóztatásokról.

A háztulajdonos köteles renoválni.

(Drága a munka, kevés a jövedelem. — Vita a városi közigazgatási bizottságban.)

Arad város közigazgatási bizottsága ma délután 4 órakor tartotta rendes havi ülését Radu Pancu prefektus elnöke alatt. A rendes havi jelentések tudomásul vétele után dr. Robu János főpolgármester javaslatot terjesztett elő az oradea-mare—timisoarai állami keramit-ut kijavítására, a mely Arad város főutvonal. Az utvonal kijavításának költségeihez a város az állam hozzájárulását kéri. A bizottság elfogadta a javaslatot. *Lucaci* Lajos főjegyző előterjesztette az aradi házrenováló-bizottság jelentését. *Heana* főmérnök, az államépítészeti hivatal vezetője javaslatot tett, hogy ne kényszerítsék a háztulajdonosokat a házak kijavítására, mert a

jelenlegi házbérekben arra nem telik. Azokról a házakról, amelyek rozoga állapotban vannak, állapíttassék meg, hogy lakhatatlanok. Dr. Robu János főpolgármester törvényre hivatkozott, amely szerint a háztulajdonos a megrongált épületet köteles kijavítani. Dr. *Borneas* Julián nem tartotta morálisnak azt, hogy amikor a háztulajdonosok amugy is ráfizetnek házaikra a rendkívül alacsony lakbér következtében, még nagyobb kiadásokra kényszerüljenek. Azt javasolta, hogy a lakat a házakat, amelyeket renoválnak, tekintsék új épületeknek és a lakbéreket az új lakástörvény szerint mint új épületek után szedhesék.

Dr. *Angel* István polgármester bejelentette, hogy két aradi háztulajdonos: *Weiszberger* és *Demian* ez irányban már felebbezést nyújtottak be a városi tanácshoz. Ebben előadták, hogy a megjelölt épületrész kijavítása 20 ezer leit emészt fel akkor, amikor ugyanaz az épületrész csak 16 leit jövedelmez havonként. *Demian* házában a megrongált épületrész kijavítása 18 ezer leibe kerül, ugyanazon épületrész havi 18 leies házbérével szemben. Hosszú és izgalmas vita keletkezett a javaslat felett, amely után Radu Pancu prefektus kérdést intézett a közigazgatási bizottság tagjaihoz, helyt adjon-e a városi tanács a háztulajdonosok felebbezésének, vagy nem? Ezután szavazás következett, amelynek eredményeként tíz szavazattal öt ellenében elfogadták a javaslatot, amely szerint a bizottság tudomásul vette, hogy a tanács elutasítja a háztulajdonosok felebbezését, vagyis a háztulajdonosok kötelesek a megrongált épületet, vagy épületrészt, amint azt a törvény előírja, kijavíttatni.

Érdekes grófi adoptálás.

(Egy aradi család külföldi tagjának karrierje.)

Az összeomlás után, amikor az antant hatalmak különböző országainak tisztjei sorra látogatták Aradot, élénk érdeklődést keltett az aradi szocietásban egy idegen halálom magasrangú tisztje, akit rokon kötelek fűttek egy jómódú aradi uricsaládhoz. Amikor legelőször jelent meg Aradon, uniformisban sétált a korzón, mellét egész csomó rendjel díszítette bizonyosságul annak, hogy a harctéren hazája szolgáltaiban derekasan viselkedett. Az érdekes megjelenésü, szimpatikus törzstiszte hamarosan megkedvelték Aradon és ő is jól érezte magát ebben a városban, melyet második hazájának tekintett. Jött azonban a felsőbb parancs és a törzstiszt elutazott Aradról, ahová sok kellemes emlék fűzte.

Az elmúlt télen ismét feltűnt a korzón a kistermetű, markáns arcú idegen tiszt, de ekkor már elegáns civilruhában sétált. Hosszabb szabadságot kapott, hogy harctéri fáradalmait kipihenje. Eljött tehát Aradra családjával együtt és az arany szabadságot nemcsak pihenésre használta fel, hanem gazdasági téren is tevékenykedett és ezen a téren teljes mértékben vagyonra tett szert. A tavasszal visszatért hazájába s azóta nem érkezett róla hír Aradra.

Most azután érdekes dolog hallottunk az idegen katonatisztéről, aki immár rendelkezési állományban van. Információnk úgy szól, hogy a rokonszenves, elegáns urat amilyen megkedvelte hazája egyik idősebb grófia, hogy adoptálta s így az egyszerű polgári családból származó törzstiszt kilenc águ koronát nyomonkérhet a névjegyre. Az aradi iársaságokban élénken pertraktálják a nem mindennapi esetet, annál is inkább, mert az aradi család grófi tagja eddig nem a Szentháromság istenét imádta.

— A szegedi egyetem hallgatói, Szeged. Az itteni egyetemre másfélszer hallgató iratkozott be. Az orvosi fakultásra beiratkozottak között háromszáz nőhallgató van, akik közül kétszázat valószínűleg visszautasítanak.

A városgazda fegyelmiye.

(Páll Egonnak megengedték a védekezést.)

Ma délután fél hét órakor tartotta ülését a város közigazgatási bizottságának fegyelmi választmánya. Az ülésen Páll Egon városgazda fegyelmi ügyét tárgyalták. Az ülést dr. Robu János főpolgármester nyitotta meg. Covaceviciu Iván városi aljegyző felolvasta a Páll Egon ellen emelt vádakat és a fegyelmi vizsgálat eredményét. Négy vádpontot hoztak fel Páll Egon ellen és pedig, hogy a foglyokat annak idején a saját gazdaságában használta fel, a város igáit jogtalanul kiadta, vagy saját részére felhasználta. Élelmiszereket adott ki jogtalanul a közfelhasználásra hivatal útján és a város egyik bérlőjének fizetést utaltatott ki, miután az kilépett a szolgálatból. Ez a 4 vádpont a fegyelmi vizsgálat eredménye. A tanúk kihallgatásáról felvett jegyzőkönyvek olyan hatalmas aktacsomót tesznek ki, hogy azoknak felolvasását nem kívánta a fegyelmi választmány. Margineantiu Titus pénzügyigazgató indítványára a választmány úgy határozott, hogy a szabad védelmi jog alapján Páll Egonnak szabad teret kell adni ártatlanságának bebizonyítására, és az általa megnevezett tanúk kihallgatását elrendelte. Ezzel a fegyelmi választmány ülése véget ért.

oooooooooooooooo

Anasztázia

nagyhercegnő.

(Az orosz cár életbenmaradt leánya.)

Párisból táviratozzák a „Daily Telegraph”-nak: Több ellenőrizhetetlen hírt olvashattunk az utóbbi években Oroszország néhai cárijának haláláról, a cárné és a gyermekeik sorsáról, de egy a napokban Franciaországban megjelent könyv, melynek a címe „Az életbenmaradt” ezekkel a hírekkel ellentétben mást mond. A szerző, aki magát Marie Berditche-nek nevezi, elmondja, hogy ő senki más, mint Anastázia nagyhercegnő, a cár legfiatalabb leánya és az egyetlen, aki az orosz uralkodó családból életben maradt. Azt állítja, hogy amikor leütötték, és súlyosan megsebesülve eszméletlenül hevert a földön, az uralkodó-ház egy régi szolgája a karjaiba kapta fel, ugyanakkor amikor az uralkodó család megölt tagjait a részeg bolsevikiek elvitték, hogy megégették őket. Ezután a szolga egy szegényes házba vitte, ahol addig ápolta, a míg teljesen fel nem épült, innen azután Szibérián keresztül Wladivosztokba utaztak, innen Japánba, Japánból pedig az Egyesült Államokba jutott el. Itt érintkezésbe került Wilsonnal az Unió volt elnökével. Könyvében még elmondja, hogy a bolsevikiek hivatalosan is, megerősített állításait azzal, hogy megállapították, hogy az áldozatok egyikének holtteste eltűnt.

Groza erdélyi miniszter a zsidóságról

Dr. Groza Péter, Erdély minisztere a napokban Oradeamaren tartózkodott, ahol fogadta a különböző hitfelekezetek együttes küldöttségét. Dr. Kecskeméti Lipót, a Budapestre megválasztott nagyhírű főrabbi a következő beszédet intézte a miniszterhez:

— Hittel köszöntjük a megértés miniszterét ennek a földnek egyéni szellemében felnőtt és román hódoltság alá került egykori magyar zsidói.

Mi meg fogjuk tanulni a román nyelvet, megtanuljuk, mert itt élünk, mert elfogadjuk a román államiság összes következményeit,

Ugyanarra kérjük, mit már Take Jonescu külügyminiszter ur ítélte alkalmával megígért. Értse meg a miniszter ur, hogy hódoló

hálával melegszik annak a népnek lelke, melyet nem a rideg diadal igaz le.

Groza miniszter hosszabb beszédben válaszolt a küldöttségnek s többek között ezeket mondotta:

— Tudom, hogy a zsidók erős őslapjai a francia és az angol társadalmi, állami életnek. Ismerem a zsidó írók jelentőségét a magyar irodalomban. És hiszem, hogy kulturális képességeik hasznára lesznek az általános román kultúrának is.

A miniszter ezután elmondotta, hogy a kisebbségi ügyek vitelére egy négytagú bizottságot alakítottak, melynek tagjai Take Jonescu, Argetoianu, Goga miniszterek s ő.

LEGUJABB.

Benes tiltakozik.

PRÁGA. Benes cseh külügyminiszter a nyugatmagyarországi kérdésben jegyzéket intézett a nagyköveti értekezlethez. A jegyzékben azt mondja, hogy több szomszédállam érzi a helyzet következményeit. A cseh kormány elviselhetetlennek tartja a mostani helyzetet, amely ha tovább tart, megnehezíti a béke munkáját. A cseh kormány a dolgok mostani állapotába nem avatkozott bele és ténylegesen a jövőben sem fogja ezt cselekedni, azonban kénytelen megállapítani, hogy az általános béke szempontjából sokkal veszélyesebb lenne, ha általánossá válnék az a nézet, amelyet most az eseményeknek bizonyos formában aktív részesei sürűn hangoztatnak, hogy az igazságos, megérdemelt büntetést minden „kockázata nélkül meg lehet szegni a nemzetközi kötelezettségeket, hogy a népi jogokkal ellentétes akciókat lehet elkövetni s büntetlenül meg lehet hiúsítani a békeszerződések végrehajtását. A jegyzék Cambonhoz, a nagyköveti értekezlet elnökéhez címezve tegnap ment el.

A jövő héten lesz a kiállítás.

BÉCS. A Wiener Mittagszeitung arról értesül, hogy Magyarország a jövő héten teljesen kiüríti Nyugatmagyarországot. — Castagnotto herceg budapesti olasz követ Bécsben Della Toretta olasz külügyminiszterrel és Schöber osztrák kancellárral tárgyalt.

BUDAPEST. Az antant második jegyzéke még nem érkezett meg. Kétségtelen, hogy a magyar kormány az első jegyzékre adott válasza keresztezte a másod-

dik jegyzéket. A bécsi lapok nem polemizálnak a magyar jegyzékkel, de konstatálják, hogy az jelentékeny haladást jelent a nyugatmagyarországi kérdés megoldásához.

Kivégzett tudósok és művészek.

KOPENHÁGA. Ideérkezett hírek szerint Szentpétervárott ellenforradalmi mozgalom miatt számos kivégzés volt. Kivégezték többek között Uganzev egyetemi tanárt, Maxinov híres sebészt, Ladzareszki geológust, több jogtudóst, Wotmoszki herceg szobrászt és Gamilov költőt.

A táncosnő hagyatéka.

(Gaby Deslys rokonai jelentkeznek.)

Annak idején jelentettük, hogy Gaby Deslys táncosnő, milliós örökséget hagyva hátra, Franciaországban meghalt. Még életében terjedt el az a hír, hogy a szép Gaby aki uralkodókat és hercegeket látott a lábainál heverni, nem született párisi nő, hanem valódi nevén Hedvig Navratilovie és a Preran melletti Ober-Mostenitzben, Morvaországban született. Érthető, hogy Gaby Deslys ezt az illúziórontó hírt igyekezett megcáfolni és mert a hír terjesztői okmányokkal nem tudták morva származását beigazolni, az ügy hullámai el is csendesedtek. Most azonban halála után, mint a Möhrisches Tagblatt jelenti, több száz Navratil jelentkezett, akik mindnyájan bejelentették a hagyatéki pert vezető törvényszéknél igényjogosultságukat. Gaby örökségére. A rokonság jelentkezése állandóan nagyobb mérvű lesz, naponként egészítődik ki a hagyatékra éhes rokonság eddig is nagy száma.

HIREK.

— A táblaelnök Aradon. Ma délelőtt előkelő vendége volt az aradi királyi törvényszéknek. Marta timisoarai táblaelnök jött Aradra, hogy megsemmélyezze az itteni törvényszéket. A táblaelnök végighallgatta, a magyar és románnyelvű fellebbviteli tanács üléseit és a tapasztaltokról a legnagyobb meglepedés hangján nyilatkozott. Marta elnök még a mai nap folyamán tovább utazott Lugojra.

— Bejelentési összehas. E hó 14-én szerdán jelentkezni tartoznak: I. rendőrkerületben: Str. Nicolae Gligorescu, Mireea Stanescu; I. Deceenvrie, al Vantului, Jernei, Dim. Bolinteanu és Calea Radnei (Munkácsi, Verböcy, Fa, Tél, Arany J. utcák és Radnai-ut) II. rendőrkerületben: Str. Teodor Ciontea (Pólttemberg-utca.) III. rendőrkerületben: Str. Pionerilor (Kosár-utca). és Str. Cserép IV. rendőrkerületben: Str. Ormai Norbert.

— Tanácskozás az adótörvényekről. Kuzman Döme központi pénzügyigazgató, volt aradi pénzügyi tanácsos ma délelőtt Clujról Aradra érkezett és adóügyekben fontos tanácskozást folytatott Margineantiu Titus pénzügyigazgatóval. A tanácskozásból kifolyólag Margineantiu pénzügyigazgató csütörtökön Clujra utazik, ahol résztvesz az adótörvények végrehajtási utasításainak tárgyalásán. Kuzman központi igazgató Aradról Lugojra utazott.

— Tisza István szobra. Debrecen. Itt megalakult a Tisza István-szoborbizottság. Eddig a szobor alapja javára 40 ezer korona gyűlt össze.

— Pusztító árvíz. London. Sant Antonio szigeten borzalmas árvíz pusztított, amely egész utcákat elborított és házakat döntött romba. A halottak száma ötszáz, kétezer ember hajléktalanná lett.

— Soroznak a lengyel felkelők. Boroszló. A lengyel felkelők vezetői gyűlést tartottak, amelyen elhatározták, hogy minden kerület lakossága között titkos sorozást tartanak, hogy ezen a révén biztosítsák a felkelők támogatására szükséges csapatok alakítását.

— Ujabb sariach-esetek. A városi orvosi hivatalnál ma délelőtt három újabb sariach-beteget jelentettek be.

— Dr. Metzger Márton távozása. Dr. Metzger Márton az aradi katolikus főgimnázium tanára távozik Aradról. Dr. Glattfelder Gyula püspök Karánsebesre nevezte ki plébánosnak és dr. Metzger már a legközelebbi napokban elfoglalja állását.

— Heltai Jenő jubilál. Budapest. Heltai Jenő, a kiváló magyar író most ünnepelte születésének 50-ik évfordulóját. Az Ott-hon írók és hírlapírók köre Heltai tiszteletére ünnepi lakomát rendezett. A lakoma alkalmával Rákosi Jenő, Bónitz Ferenc és mások köszöntötték fel Heltait.

— **Nagy vihar Budapesten.** Budapest. Tegnap a magyar fővárosban nagy szélvihar dühöngött, amely több háztetőt lesodort. A lehulló törmelések több embert megsebesítettek.

— **Koburg Lujza akarja volt férje vagyonát.** Bécs. Koburg Lujza, a nemrég elhunyt Koburg Fülöp herceg elvált felesége igényt tartott volt férje sok milliós hagyatékára. Lujza hercegnő kijelentette egy nála járt hírlapíró előtt, hogy a góthai válást érvénytelennek tartja.

— **Eljegyzés.** Juhász Etuskát eljegyezte Skultéti István. (Minden külön értesítés helyett.)

— **A budapesti művészkonferencia.** Az aradi vasutagazgatósággal ma rendezett közölték, hogy az e hó 15-én Budapesten tartandó országos művészkonferenciára utazók a CFR összes vonatain 75 százalék menetdíj-kedvezményben részesülnek.

— **Helybenhagyják a németországi dohánycsempészek büntetését.** Annak idején nagy port vert fel a németországi dohánycsempészek. Most arról értesülünk az Aradi Királyi pénzügyőrség részéről, hogy ma érkezett ide a budapesti kormányzat végző döntése a németországi dohánycsempészek ügyében. A miniszter változtatás nélkül jóváhagyta az előző bíróságok döntését. Így a németországiak súlyos büntetése jogerős.

— **A rendőrség felülvizsgálása.** Stoliczka Sebestyén rendőrfelügyelő, volt aradi rendőrprefektus az aradi rendőrség felülvizsgálása végett Áradra jött. A volt aradi rendőrprefektus különösen a rendőrség külszolgálati működését fogja ellenőrizni.

— **Elegáns fekvő és sport gyermekok.** csik és székek nagy választékban Hegedüs-cégnél. Aradon.

— **Nagyszabású szanatórium Erdélyben.** A megyei orvosi hivatal ma átirattal kapott Clujról, melyben arról értesítik a hivatalt, hogy 5 millió lei alapítvánnyal részvénykiosztással szerveznek nagyszabású szanatórium létesítésére. A mozgalom vezetői: Sturdza, Jacoboviciu és Cosmulea a clujai orvosi egyetem tanárai, akik felkérték dr. Brađean Athanas megyei főorvost, hogy a szanatórium érdekében fejtsen ki propagandát, hogy Áradon is minél több részvényt jegyezzenek. A szanatóriumnak három osztálya lesz: belgyógyászati, nőgyógyászati és sebészeti osztálya.

— **Sándor szerb király merénylete.** Zágráb. A Sándor szerb király elleni merénylet bűnpörében az egyik tanu terhelően vallott Radics István parasztpárti vezér ellen, aki állítólag tudott a kommunista készülődésről és a merénylet megszervezésében is részt vett.

— **Báró Lers Vilmos — egyetemi tanár.** Budapest. A hivatalos lap közli, hogy Horlhy Miklós kormányzó báró Lers Vilmos nyugalmazott kereskedelmiügyi államtitkár a közgazdasági egyetem rendes tanárává nevezte ki.

— **Detektív az emigráns lapok tudósítója.** Budapest. A királyi ügyészség perbe fogta Bolváry Bódog államrendőrségi detektívet, aki egy arisztokrata révén informálta a Bécsi Magyar Újságot.

— **Kegyelem négy halálraítéltnél.** Prága. Massaryk cseh köztársasági elnök megkegyelmezett a halálraítélt Radics Károlynak, dr. Kelemen Bélának, Linder Gusztávnak és Pollacsek Róbertnek, akiket a katonai bíróság irreidentizmus miatt ítélte el. A megkegyelmezettek fegyházbüntetését a legfelsőbb katonai bíróság fogja kiszabni.

— **Áthelyezés.** A közoktatásügyi minisztérium Salamon Samu tanárt saját kérelmére áthelyezte a fű kereskedelmi iskolától a női felsőkereskedelmi iskolához.

— **Elveszett egy osztrák gyermek.** Ma délelőtti bécsi távirat érkezett a királyi ügyészséghez. A bécsi sváb egyesület, amely az osztrák gyermekek bántási és erdélyi nyaraltatását intézte, kérte az ügyészséget, hogy indítsa meg a nyomozást Cseh Leopold 14 éves gyermek hollétének megállapítása végett. A kis fiú az osztrák gyermekek vonatával jött el Bécsből és szülei mindezekig nem kaptak róla értesítést. Cseh Leopold 222-es számot kapott a gyermeknyaraltatási akciónál. Az ügyészség megindította a nyomozást. Legvalószínűbbnek látszik, hogy a fiút valamelyik faluba kiadták anélkül, hogy azt valahová bevezették volna. Aki az eltűnt fiúról valami felvilágosítást tudna adni, jelentkezzen az Aradi Közlöny szerkesztőségében.

— **Csodálók.** Az erdélyi elbeszélő művészet legszínvonalasabb és legméltóbb alkotásainak egyike Nyirő József ilyen című barlangmisztériuma, mely a szeptemberi „Napkelet”-ben jelent meg. Méltán sorakoznak melléje Paál Árpád nagyzerű tanulmánya és a budapesti szociológusok egyik legjobbjának, Polányi Károlynak „Hívó és hitetlen” politikai című korunk napi életének elevenébe vágó értekezése. A kitűnő Dénes Zsófia a felsőbb lírezek életéből veszi novellája tárgyát. Márai Sándor művészfordításokban adja a legújabb nyugati poétákat. Tabéry Géza erőteljes színpadi prólogust közöl egy készülő drámájából. Köhalmi Béla másfél év magyar könyvtérmet ismerteti. Balász Béla regényfolytatásán kívül még számos cikk, vers és jegyzet emeli az új szám értékét. Mindenkinek csak ajánlani tudjuk a kiváló folyóirat e legújabb füzetét.

— **A betegek nem köthetnek házasságot Ausztriában.** Bécs. Az itteni közegészségügyi tanács azzal a tervvel foglalkozik, hogy törvényjavaslatot nyújt be, amely szerint a gyógyíthatatlan, avagy örökösleg betegségekben szenvedők házasságot nem köthetnek. Azoknak, akiket nem betegséggel fertőzöttén fogtak el, egy időre vagy véglegesen megtiltják a házasságot. A nem betegségekben szenvedők házassági tilalma nem lenne általános, ellenben ezek gyógykezelésénél kötelesek magukat, csak ezután kérhetnek házassodást engedélyt. Továbbá a tudóvszéseknek is megtiltják a házasságot. Végül pedig minden más gyógyíthatatlan betegségben szenvedőre kiterjesztették a tilalmat; ezek főleg az elmebajosok és egyéb súlyos fizikai hibában szenvedők.

— **A berlini tömeggyilkos.** Rémregénybe illő tömeggyilkosság hírért hozza Berlinből a táviró. A rendőrség letartóztatott egy Grossmann nevű embert, aki hónapokon keresztül igen sok fiatal asszonyt és gyermeket csalt a lakására, akiket, amikor állatias ösztönét kielégítette, meggyilkolt. Az eddigi nyomozás során megállapították, hogy tizenöt asszony és gyermek esett áldozatul az emberi szörnyetegnek. A rendőrség megállapította azt is, hogy az elvetemült kéjgyilkos a meggyilkolt asszonyok hulláit földarabolta és hentesárának dolgozta föl. A vadállatias gyilkos büntügyében a nyomozás folyik.

A szerkesztésért
KAROLY JÓZSEF
felel.

Foch marsall szablyája.

(Francia tábornokok turnéi.)

Páris. Amilyen módon a lapok „A tábornokok turnéi”-ről megemlékeznek, az nem a háborús hősök iránt tanúsítani szokott tisztelet hangja, amely különösen most Foch marsallnak az Egyesült Államokba és Joffrenak Japánba való utazásával folytatódott. Nem régebben Fayolle tábornagy Kanadába és Mangin tábornagy Dél- és Középamerikába utazott. Franchet d'Esperay pedig röviddel ezelőtt még Jugoszláviában volt. A legközelebbi napokban Szanbez tábornagy Spanyolországba szándékozik látogatást tenni. A legutóbbi napokban egy az amerikai légierő tiszteletére rendezett banketten Briand beosztott erről a „Tábornokok körutazásáról” és nevére lett megjegyzést a katonai Franciaország utazásairól:

— „Nézzelek csak a katonaságot, melyet Franciaország mindenfelé elküld, de ehhez még hozzáfűzte Briand azt is, hogy novemberben Amerikába szándékozik menni, hogy az amerikaiaknak a francia polgárok nevében bemutatkozzék. Ez alkalommal Briand egy anekdotát is elmondott a legutóbbi londoni konferenciáról. Amikor már a Németország elleni katonai szankciókról a határozatot meghozták Lloyd George nevére mondta Foch marsallnak:

— Foch, most ön meg lehet elégedve, kihuzhatja hatalmas szablyáját!

Foch az asztalról egy tallót emelve fel, nyugodtan váfalszott:

— Látja, ez is az én hatalmas szablyámból lett.

Kun Béla hadserege.

(Mardarescu tábornok a vörösök elleni harcokról.)

Két francia publicista: Jerome és Jean Tharaud cikket írtak a román csapatoknak a magyar vörösök elleni hadműveleteiről és ezzel kapcsolatban különböző vádakkal illették Mardarescu tábornokot, az akkor operáló román csapatok főparancsnokát. Mardarescu tábornok az ellene hangoztatott vádakra a következőket mondotta:

— A Tharaud testvérek rosszul vannak informálva, mikor azt erőstik, hogy 1919. júliusában a románok nem a magyar hadsereggel, hanem fegyveres magyar bandákkal kerültek összeütközésbe és hogy néhány zászlóalj elég lett volna, hogy a Budapesten szervezett bolsevista-rendszert megdöntsék. Ezt a hamis állítást mások is megismétlik.

Ezzel szemben Mardarescu arra hivatkozik, hogy a párisi konferencia Franchet d'Esperay szövetségségi sereggel akarta Budapest ellen küldeni, ami azt bizonyítja, hogy Kun Béla hadserege sokkal erősebb volt mint Jérôme és Jean Tharaud gondolják.

— Nem lehet letagadni, mondja Mardarescu, hogy a román hadsereg új áldozatok árán mentette meg Európát a bolsevista veszedelemtől és Magyarországot a katasztrófától. A Kun Béla serege az offenzíva idején 1919-ben négy hadtestből állt. Ezenkívül Poroszló-Tisza-Bábolna vidékén volt a 80-ik nemzetközi brigád és Tokaj-Miskolc környékén az úgynevezett vashadsereg és két különítmény. A vörös hadsereg teljes létszáma 160—175 zászlóalj

80—90 ezer emberrel, 127 gépfegyverrel, 964 gépfegyverrel, 90 üteg, 10 lovasszázad 1340 emberrel, kilenc páncélvonat, 13 utasszázad, tíz repülőszázad. A gödöllői főparancsnokság élén Landler Jenő ügyvéd állt, a többi főparancsnok Vágó Jenő tanár, Pogány újságíró, Bokányi Dezső és Haubrich és Kovács voltak, a kik mellé hivatásos főosztályok és tisztek voltak beosztva. A hadosztályok kitűnően voltak felszerelve, jóllehet homogén szervezetet nem alkothattak. Tévednek tehát Tharaudék, mikor azt állítják, hogy a román hadseregnek csak fegyveres magyar bandákkal volt dolga. Ezt bizonyítja az is, hogy a Tisza balpartján lefolyt véres harcokban a románok vesztesége több mint nyolcezer halott és eltűnt és 16 ezer sebesült volt.

Közgazdaság.

A valutapiac.

Szeptember 13. Aradi valuták: Dollár 101, марка 105, sokol 117, dinár 180, magyar korona 0.26 osztrák korona 0.10, francia frank 7.80.

Zürichi nyitás: Berlin 525, New-York 579, London 2460, Prága 705, Budapest 120, Zágráb 270, Bucuresti 520, Varsó 12, Bécs 52, osztrák lebeljegyzett korona 45.

Budapesti nyitás: Dollár 4810 francia frank 3540, марка 438, lira 1940, osztrák korona 33.75, rubel 30.5, leu 439, szokol 577, dinár 790, lengyel марка 12.

Bécsi nyitás: Sokol 1720, dinár 2460, magyar korona 312, lengyel марка 84, lira 5975, leu 1205, angol font 5300, dollár 1450, francia frank 10550, svájci frank 24550, марка 1308.

— **Budapesti értéktőzsde.** Budapest. Az értéktőzsdén tegnap a fontosabb papírok kurzusa a következő volt: Angol-Magyar Bank 703, Magyar Hitel 1665, Földhitelintézet 2950, Osztrák Hitel 570, Kereskedelmi Bank 6660, Concordia malom 2425, Gizella malom 1880, Beocini 5925, Salgótarjáni 4975, Urikányi 4800, Ganz Danubius 24600, Ganz Vilamossági 4650, Rimamurányi 2250, Schlick 980, Altalanos Fa 1600, Egyesült Fa 550, Nasici 13850, Neuschloss 970, Országos Fabank 1205, Szlavónia 1360, Viktoria 690, Zabolai 2300, Baróti 1250, Magyar Cukor 10000, Adria 7600, Államvasut 2350, Déli Vasut 1190.

— **A szállítás rendezettségére.** Egyetlen eszköz, amivel a kereskedelmet a mai pangásából a normális viszonyok teljesítőképességre lehet emelni. Ebben a munkában azonban addig, amíg a vasut maga is legyőzhetetlen akadályokkal küzd, csak az egészséges és tökéletes magánvállalkozásokra lehet számítani. Kereskedelmi szempontból ép ezért rendkívül fontos a brieszli interkontinentale vállalat expositurának működése, melyek ma Románia legnagyobb tranzitforgalmának lebonyolításával élénk részt vesznek a kereskedelem reorganizációjának nagy munkájában. Mint értesülünk, a vállalat már Aradon és Kirtáson is létesített fiókintézetet, melyek működésüket néhány napon belül megkezdik.

Az őszi divat.

A lomha nyári meleg után sárgára fanyadt leveleket szór az őszi szél. A könnyű nyári ruhák viselőinek a női nem karcsú képviselőinek meghorog a hátuk. Itt az őszi szezon és Páris, a divat korlátlan diktátora megint forradalmat csinált. A parancs kimélt: hokáig kell leereszteni a szoknyákat! Asszonyok serege, teljesbe szökő lányok lázongnak az önkény ellen és azon elmékednek, hogy ha éveken át fokozatosan mind rövidbe és rövidebbre kellett csináltatniuk a szoknyát, miért kell most ismét a földi port felcsapzó sleppbe burkolózni. Miért kell harminc centiméterrel hosszabb ruhadarab, amikor a láb a könnyű harisnyák is hozzácsúszott már az időjárás szeszélyeihez.

A rövid szoknya kialakulásának kérdése vitás. A huszadik század kezd sulyt fektetni a cipőre. Ekkor még csak bokakultusz volt. 1910. után kapcsolódik bele a harisnya is mint divatművészeti tényező a női cipők sorába és diadalmas tét nyit meg a női láb kulcsza számára. S hiába kísérleteztek nadrág-szoknyákkal, raffolt ruhákkal, szűk, harang és kilerebélyesedő szoknyákkal, a divat fejlődésének természetes iránya volt a női lábnak mint esztétikai tényezőnek szabad érvényesülési lehetősége.

A szoknya tehát fogyott mint a hőközepi hold, de a térdben megállt. Voltak ugyan még hölgyek, akik úgy látták, hogy a térdet sem szabad épen elzárva tartani s még három centimétert leszedtek a szoknyából. Hát ezen három centiméter körül evickél a világ női divatja már két év óta. S a kurtá szoknyával kapcsolatban a nagyvárosok zajos élete rengeteg komikus elemmel gyarapította az emberiség anekdota kincsét. Az alábbi kis esel is ezek közé tartozik. Elegáns asszony nagy szelvi-har idején pötlönyi fiával sétál az utcán.

— Anyuka elvisz a szél! nyöszörög a kis fiú.

— Hát fogózkodjál bele a szoknyámba!

— De nem érem fel!

A divat szeszélye azonban megszánta a pötlönyi kisfiút és adott az „Anyukának” ismét hosszú szoknyát. Rossz szájak természetesen megint sieznek ma gyarazatokat fűzni az új szoknya divathoz. Azt mondják, hogy a szabók azért hozták ki a hosszú szoknyát, hogy a nagyérdemű közönség ne tudja többszörösen átalakítani, de mindig rövidebb formába hozott ruháját ismét átalakítani. Szóval a divatcégek mély zsebe diadalmaskodott a női test szépségével szemben.

Szóval hosszúak az őszi divat ruhái és simák. Nagy szerepet játszik a cape (olvasd: kap.) ami azt jelenti, hogy köpeny, de mégsem köpeny, hanem cape. És a ruhák, a cape-ok és az elegáns hölgyek nagy kalapjai majdnem mind feketék és fehérek. A sima ruhák a derékhoz szorítja egy egyszerű szalag, vagy egy kevésbé, vagy meglehetősen széles öv. A cape most van kárierjének telőpontján; a sikere beláthatatlan és nem tűnik fel épen lehetetlennek, hogy térhódítása még a télen át is folytatódik annyira nélkülözhetetlen ruhadarabká vált úgy a nappal, mint az est számára. A cape különben a kosztüm témán át jutott el diadalához. Kosztümök már csak azon hölgyek viselnek Párisban, akik mint hivatalnokok önálló foglalkozást üznek. Egyébként a magasabb társadalmi körökben a kosztüm visszanyerte azt a szerepét, amit

meglelenéskor elfoglalt. Ma már csak sportolás közben fordulnak hozzá. A cape-ok anyaga mindig a legrikább, legdrágább kelme. Készülhet selyemből, bársonyból és egy újfajta egészen könnyű bársonyos szövetsékből, de lehet áthímzett is és virágberakások díszítik át és művészi beleszővések emelhetik előkelően suhogó megjelenését. A cape-hoz finom keztyű is kell és pedig könyökön felül érő. A keztyűtől mást nem követelnek csak azt, hogy drága legyen, hogy kellőképp reprezentálhasson elegáns lársát, a cape mellett.

A cipő a ruha, a cap, a keztyű mellett nagy gondot kell fordítani a kalapra is. Egy rossz izléssel alakított kalap tönkretelheti a legnagyobb csinnnyel kiöltöltött hölgynek is a megjelenését. A női kalap nagy formájú de gyakori a Napoleon-kalap dínyevirág és toll. Karimája a szemöldökkel esik egy vonalba. És ha alóla nem világ ki elég rejtelmes a női szempár, mindig akad egy kis festék mely bűbájossá varázsolja a szemek hódító világát.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számíthatjuk.

Minden szó hirdetési ára 75 bani. Vastagabb betűkkel 1 lei 50 bani.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 5 óráig vesszünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. A legkisebb hirdetés ára 10 szőlő 7 lei 50 bani.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„SZERÉNY” 14-én, szerdán este nyolc és félkilenc óra között ott leszek a jelzett helyen. 3598

INTELLIGENS jess, fiatal hölgy díszkrét uriember barátságát keresi. „Féltelen vágyak” című jelleges leveleket Wallinger hirdetője továbbít. 11124

Alkalmazás.

INTELLIGENS LEANY bejárónő állást keres. Cim: Calea Saguna (Variaşy Lajos-utca) 47. 3592

SZAKÁCSNÓ jó bizonyítvánnyal azonnal felvétetik. Cim a kiadóban. 5000

JÓL FŐZNI TUDÓ bejáró szakácsné felvétetik Strada Costa Negri (Nagy Sándor-utca) 7a) 3594

AZONNALI BELEPÉSRE kerestünk perfect gép- és gyorsíró kisasszonyt, vagy fiatal embert. Ajánlatokat fizetési igény és eddigi működés megjelölésével csakis perfect gyorsíróktól kérünk. Románul tudók előnyben részesülnek. Arad megyei Mezőgazdasági Ipar R.-T. Kiszend. 3591

ROMÁN kereskedelmi végzett tisztviselő délutáni foglalkozást keres. Cime: Wallinger hirdetőjében. 11124

NÉMET NEVELŐNŐ állást keres. Cim: Wallinger hirdetőjében. 11125

Lélek.

BUTOROZOTT szobai kereső szövegű uri asszony Főter közelében. Cim: Wallinger hirdetőjében Földes-pariká kapujával szemben. 11124

Vétel és eladás.

ELADO egy finom, alig használt smoking öltöny Jakabnál, Strada Granitoi (Hátar-utca) 18. 3601

LÓHERE egy hold egyszeri lekaszállásra eladó. Str. Prima Verii (Báthory-utca) 45. 3589

GRAMOFON két hangdobozzal 60 lemezzel eladó. Str. Virginia Hótoran (Erzsébet-utca) 13. ajtó 9. 3595

ELADÓ válogatott magyar íróktól több száz luxus és kemény kötésű művek. Casina Romana, Gurahoni. 3593

ALIG HASZNÁLT Nutria és elsőrendű Siskin garnitúra eladó. Megtekinthető Engelhardt sücsnél Strada Eminescu (Deák F.-utca) 2. 11125

PÁLINKASHORDÓ négy darab, transzport két darab tölgyfakád 10—17 hektoliteres, egy szőlőprés, egy szeszfokoló, egy borfőztőgép eladók. Str. Brancovici (Lázár Vilmos-utca) 3. házlakadononál. 11124

JÓMINŐSÉGÜ SZÉNA cirka 50 mm. eladó. Cim: Wallinger hirdetőjében. 11124

TRANZMISSZIÓK 50—60 mm. megvételre kerestetnek. Cim: Wallinger hirdetőjében. 11124

ELADÓ, vagy elcserélhető egy 60 HP. benzín motor Deutz, egy 80 HP. motorral. Értekezni 2—3 óra között Strada Cotului (Könyök-utca) 4. emelet. 3597

VEHET eladhat cserélhet modern és régi műtárgyakat, képeket, szobrokat, szőnyeget, porcellánokat, antik butorokat a Szépművészeti Szalonban, Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 29. Ortutay-palota. Bekapcsolt telefon 333. szám. 11031

Ingatlan.

STRADA ST. GEORGE (Dezső-utca) 8a) számú adómentes ház szabad kézből eladó. 3590

ARADMEGYÉBEN cirka 500 holdas őserdő sürgősen olcsón eladó. Bővebbet Wallinger-irodában Földes-pariká kapujával szemben. 11125

BÉRBE keresek máhót és 30—100 hold birtokot épületekkel. Ajánlatot Arató közvetítőnek Lippa. 3600

Üzletek.

JÓFORGALMU kávéházat kétszobás lakással, továbbá több bér- és magánház, gazdálkodásra alkalmas ház elfoglalható lakással eladók. Bővebbet Wallinger-irodában. 11124

Különléte.

VIZUMOZAST 60 Letért vállalat. Ma utazom. Mandl papírtüzet, Bulevardul Regele Ferdinand 15. 3602

BUOURESTIBE csütörtökre utlevél látogatást 40 Letért vállalat szivességből. Brunner Béla. Piata Iancu Avram (Szabadság-tér). 10508

APRÓHÍRDETESEKET az Aradi Könyv részére felvesz Wallinger István hirdetésfelvételi irodája Str. S. Brancovici (Lázár Vilmos-utca). „Kelet” hírlap-elárusító és hirdetés felvevő iroda Str. Alexandri (Salacz-utca) 1. Klek 1. hirdetési és hírlap irodája Strada Romanului (Zrinyi-utca) Házaz ügynőse, Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) 2. és Mandl, Bulevardul Regele Ferdinand 1. (Boros Béni-tér) 15. szám alatti papírtüzet.

Őszi cipőajdonságok érkeztek APPONYI Testvérek, Bul. Ferd (József főherceg-u.) 7.

Fényes egzisztenciát biztosító tűzifa és széntelep

telekkel, áruval, kocsiikkal, lovakkal s egyéb tartozékaival együtt elutazás miatt minden elfogadható áron eladó. 11125

Cim: WALLINGER hirdetőjében.

Kereskedők figyelmébe!

Bécsi áruink megérkeztek!

FLEISZIG és HIRSCHFELD

norinbergi és rövidáru nagykereskedők Bulv. Reg. Ferdinand I. (Boros Béni-tér).

ALKALMI VÉTEL!

Ház 18 lakóval 120.000 leírt eladó. 2 szobás lakás áldható 55.000 leírt átvethető. Gramofon, Patefon lemezekkel régi mesterhegedű, zongora eladó. Szőlő Dorogon 3½ hold gyönyörű új, modern villával, kb. 100 gyümölcsfával, természetesen 125.000 leírt átvethető.

KERESEK MEGVETELRE: Házát belvárosi főutcan melyben 4—5 szobás lakás áldható. — Korcsmát erős italmérőssel. — Belvárosi magánházért cserébe fővárosi házat vasút felé, melyben két lakás cserélhető, különben ráfizetéssel, stb.

SZIRMAL

adástól ügynőség és hirdetésfelvételi iroda Str. Tribunalu Axente (Damianich-utca) 14. 3596

GHOROCON

közvetlenül villamos megálló mellett értékes beltérek lakóházakkal, kőnával és ehhez tartozó 1200 tőke hogyi szőlő, természetesen együtt, továbbá Kovaszin-on 3½ kat. hold beltérek 1000 hl befogadóképességű pincével és kőnával olesón eladók. Bővebbet: STRADA BRANCOVICIU 8. SZAM, A HAZTU-LAJDONOSNAL. 11125

Eladók:

Paulison 4 szobás ház mellékhelyiségekkel 2200 ol szőlővel.

Lippán sarokház mellékhelyiségekkel, nagy kert és italmérőssel.

Aradon 4 szobás uri lakás fürdőszobával, gyümölcsös kerttel.

Paulisbarackán 7 hold szőlő 4 szobás villával, vinocellár lakás és barház.

Radnabarackán 8 hold szőlő lakás és barházzal; szőlők idei termésével és teljes felszereléssel a villanyos mellett.

Értekezhetni: 3599

ARATO közvetítőnő LIPPA 390.

Könyvkereskedők és felekezeti iskolák figyelmébe!

Megjelent Erdély egyedüli

III oszl. olvasókönyve.

A Felekezeti Tanács megbízásából szerkesztették Péter Károly, Tóth Irma és dr. Mezey Mihály. Megrendelhető a kiadónál, az Erzsébet Könyvnyomda R.-T.-nél Dicsőszentmártonban. Ára 13 Lei. Nagyban 12 Lei. 2061

Kölcsönöket,

a lehető legelősebben azonnal folyóttok.

Házaknak

eladását és vételét előnyösen közvetítem: 2942

Herzog Sándor

bankbizományi irodája Weitzer L.-u. 15.